

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Velaug H. Sælid
velaugh@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ingrid Grønli Åm
ingridga@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT

Lenge leve det seige, upersonlige, sentralstyrte byråkratiet!

Lokal makt

Ketil Skogen
KRONIKK

9. oktober åpnet Klassekampens redaktør sin leder med å ønske velkommen et av programpunktene til den nye regjeringen; nemlig å redusere Fylkesmannens mulighet til å overprøve lokale vedtak. Jeg nøler i det lengste med å kalle Bjørgulv Braanen naiv, men nå er det fristende. Ønsket om å vingeklippe statlige myndigheter og la de lokale blomster blomstre, handler i all hovedsak om å avvikle begrensninger på ressursutnyttelse og nedbygging av norsk natur. At en kunnskapsrik mann som Braanen forveksler dette med lokal motstand mot en undertrykkende sentralmakt, er skuffende.

Det blir ofte konflikter om bruk og vern av natur, og det kan virke fornuftig å flytte myndighet nærmere folk som er «berørt». Men i dagens politiske klima fungerer dette i stor grad som deregulering og privatisering ellers i samfunnet: Når staten lusker unna, kan lokale maktkonstellasjoner utfolde seg. Alle vet hvordan disse preges av sterke økonomiske interesser. Og alle vet hvor vanskelig det er å utfordre dem nedenfra.

Vi er jo alle lokale, vi bor alle et sted. Jeg må konstatere at mine lokale interesser oftere blir ivaretatt bedre av Fylkesmannen og Miljødirektoratet enn av lokale folkevalgte. Ikke alltid, men ofte. Mine lokale interesser er nemlig tjent med at «næringsutøvere» holdes i øra, slik at de ikke får gjøre akkurat hva de vil med vår felles naturarv.

I Hedmark, et fylke jeg kjenner godt, er det flere framtrepende politikere som også har store skogeiendommer. De står ofte fram som talsmenn for større lokal råderett. Av og til snakker de om saker som er direkte knyttet til grunneieres økonomiske interesser, som kraftutbygging og nye hyttefelt. Dette er

saksområder der de mener staten bør trekke seg unna. Andre populære eksempler på statlige overtramp er rovdyrforvaltning og skuterkjøring. Det er nærliggende å anta at slike saker, som mange har sterke meninger om, trekkes fram for å framheve et lokalt fellesskap og skape inntrykk av en felles front. Det virker som om hensikten er å drive kiler inn i det systemet som gir en viss minimal kontroll med økonomisk motivert utfoldelse i norsk natur. Det gjelder å spenne bein for naturforvaltningen så godt det lar seg gjøre, for på den måten å undergrave dens legitimitet i befolkningen.

Det kan virke paradoksalt, men de byråkratiske systemene ivaretar ofte hensyn som slett

«Mine egne lokale interesser er tjent med at 'næringsutøvere' holdes i øra»

ikke kommer bedre ut i en desentralisert forvaltningsmodell – men som er minst like legitime (og like lokale) som de økonomiske interessene som ofte går seirende ut. Når myndighet over naturforvaltning flyttes til det lokale nivået, innebærer ikke dette automatisk at vi alle får større innflytelse.

I lokale beslutningsprosesser vil økonomiske hensyn ofte trumfe de fleste andre. Mange kommuner står med ryggen mot veggen økonomisk, derfor er dette uunngåelig. I kraftutbyg-

gingssaker tilbys kommunene så å si kontant betaling for sin velvilje. Hvordan kan kommunestyret si nei til inntekter som kan redde en grendeskole og fem sykehjemsplasser? Dessuten er det oftest tette bånd mellom næringslivet og både det politiske og administrative systemet i kommunene. Enten man ser på det som et problem i seg sjøl eller ikke, fører det til at prioriteringer går i bestemte retninger.

Velgerne stemmer på partier som hele pakker, de kan ikke sette sammen pakkene selv. Derfor kan ingen partier eller flertall i kommunestyret påberope seg å representere verken flertallet i befolkningen eller sine egne velgere i alle saker. Det er nok av undersøkelser som viser at folk

OVERSTYRT NEDENFRA: Den lokale forvaltningen er verre enn sitt rykte – spesielt i saker som angrå miljø- og naturvern, skriver Ketil Skogen. Bilde fra en aksjon mot kraftutbygging i Beiarnvassdraget i 2000.

FOTO: TOR RICHARDSEN, SCANPIX

utbygging: Man kan risikere at SV går inn for utbygging, og Høyre og Frp går mot – av grunner som neppe har særlig mye med partiprogrammet å gjøre.

Sist men ikke minst; de færreste kommuner har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å vurdere alle faktorer i saker som ofte er både kompliserte og omfattende.

I et demokratisk samfunn må folk delta i, eller påvirke, beslutningsprosesser på flere måter enn ved å stemme ved valg, og det må finnes mekanismer som ivaretar overordnede hensyn så vel som legitime lokale interesser som ofte faller igjennom i vanlige kommunale beslutningsprosesser. Dette er ikke udemokratisk, men helt nødvendige komponenter i et system som aldri kan avspeile «folkeviljen» perfekt gjennom folkevalgte organer. Det er dette som er sivilsamfunnets viktige funksjon i et hvert fungerende demokrati. Men sivilsamfunnets ulike aktører har i dag svært ulik mulighet til å nå fram til det som ofte kalles «beslutningstakere».

Nettopp i små lokalsamfunn kan motstand mot utbyggings- og næringsinteresser være både tungt og personlig belastende. Det er dessuten arbeidskrevende og fordrer kompetanse som enkeltpersoner og frivillige organisasjoner ofte ikke har. Derfor ivaretar statlige instanser med innsigelsesmyndighet ikke bare overordnede nasjonale hensyn, men også legitime interesser som ofte kommer til kort i forhold til lokale maktkonstellasjoner og en lovgiving som for det meste favoriserer «næringsutøvelse». At motstand mot grenseløs utbygging og privat skalking og valting med våre felles naturressurser bare finnes i Fylkesmannens miljøvernvedlegg og i Miljødirektoratet, er en ganske absurd idé. Selvsagt finnes det også der folk som lever og bor. Men å spille det spillet som skal til for å komme i inngrep med dette, er ikke noe alle får til. Og selv de som gjør det, stanger ofte hodet i den lokale økonomiske veggen. Derfor: Lenge leve innsigelsesretten, og lenge leve prosesser som tar så lang tid at vanlige folk rekker å henge med i svingene!

Ketil Skogen,
sosiolog, forsker og naturverner
ketil.skogen@gmail.com